

LAUSUNTO UUDENMAAN 2. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN LUONNOKSESTA

Kaavan sisältö

Uudenmaan liitto on pyytänyt kunnan lausuntoa Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta viimeistään 31.8.2011.

Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnat yhdistyivät vuoden 2011 alussa kattamaan 28 kuntaa Suomen asukas- ja työpaikkamäärältään suurimmalla ja nopeimmin kasvavalla alueella.

Maakuntakaavan alueella on nykyisin noin 1,5 miljoonaa asukasta ja noin 750 000 työpaikkaa. Vuonna 2035 alueella on noin 2 miljoonaa asukasta ja noin miljoona työpaikkaa. KUUMA-seudulle kasvusta on arvioitu sijoittuvan 30 % niin väestön kuin työpaikkojen osalta.

Maakuntakaavan uudistamisen tavoitteena on:

- yhdyskuntarakenteen eheyttäminen
- maakunnan kilpailukyvyyn vahvistaminen
- voimassa olevien kaavojen harmonisointi.

Maakuntakaavan uudistamisen aikataulu:

- 2011 luonnos nähtävillä
- 2012 ehdotus nähtävillä
- 2012 maakuntavaltuuston hyväksyminen
- 2013 ympäristöministeriön vahvistettavaksi.

Maakuntakaavan uudistamisen erityisenä tavoitteena on korostaa maakuntakaavan strategista luonnetta. Maakuntakaavan uudistamisessa keskitytään erityisesti aluerakenteen ja liikenteen kysymyksiin, kaikkia teemoja ei tällä kaavakierroksella oteta uudelleen käsittelyyn. Kaavaluonnos on valmisteltu joulukuussa 2010 hyväksytyin perusrakenteen periaatteita noudattaen. Kaavan asiakokonaisuudet, kaavaratkaisut ja niiden perusteita on esitelty kaavaselostuksessa.

Maakuntakaava koostuu kartasta ja kaavamääräyksistä, ja siihen liittyy selostus, jossa perustellaan ja annetaan taustatietoja maakuntakaavan ratkaisuista. Maakuntakaavan uudistamisen luonnokseen liittyy lisäksi kartta, jossa on esitetty voimassa olevista maakuntakaavoista kumottavaksi esitetyt alueet.

Maakuntakaavan uudistaminen käynnistyi rakennemallien laadinnalla. Rakennemallien ja niiden vaikutusten arvioinnin ja laajan vuorovaikutuksen perusteella muodostettiin kaavaluonnoksen laadintaa ohjaava perusrakenne. Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntahallitusten joulukuussa 2010 hyväksymän perusrakenteen sanalliset pääperiaatteet ovat:

- alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen
- metropolimaakunnan kilpailukyvyyn vahvistaminen
- kaupan palveluverkko suunnitellaan osaksi alue- ja yhdyskuntarakennetta
- kylien ja muun hajarakentamisen ohjaaminen.

Nämä periaatteet muodostavat maakuntakaavan uudistamisen rungon. Lisäksi kaavassa käsitellään joitakin muita aihealueita, joita ovat mm. sähkönsiirtoverkko ja puolustusvoimien melualueet. Osana kaavaprosessia kumotaan joitakin voimassa olevan maakuntakaavan merkintöjä kokonaan. Pohjakartalla näkyvät voimassa olevista maakuntakaavoista voimaan jäävät maakuntakaavamerkinnot. Myös uusien aluevarauksien alle jäävät merkinnot jäävät voimaan, ellei niitä ole esitetty kumottavien kartalla.

Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen

Taajama-alueen tarkastelun lähtökohtana ovat voimassa olevien maakuntakaavojen taajamatoimintojen alueet ja kuntien kaavavarannot sekä muissa suunnitelmissa esitetyt rakentamispotentiaalit. Taajamatoimintojen mitoitus perustuu maakunnan väestö- ja työpaikkakasvuun sekä arvioituun sijoittumiseen seuduittain. KUUMA-seudulle on arvioitu sijoittuvan noin 130 000 asukasta ja noin 75 000 työpaikkaa. Taajama-alueissa tulee olla myös väljyyttä, koska asumisen ja työpaikkojen toteutumiseen pitkällä aikavälillä vaikuttavat monet muut kuin maakuntakaavalla ohjattavat seikat. Kaavaluonnoksessa taajama-alueiden laajuus ylittää laskennallisen tarpeen.

Tiivistyviksi taajamatoimintojen alueeksi on osoitettu kehittämisperiaatemerkinnällä nykyisiä raideverkon asemanseutuja ja vahvaan linja-autoliikenteeseen tukeutuvia taajama-alueita. Tiivistämismerkinnällä tarkoitetaan alueen rakentamista tehokkaammin kuin keskimäärin ko. taajamassa.

Reservialueiksi on osoitettu alueita, jotka on tarkoitus ottaa yhdyskuntarakentamisen käyttöön suunnittelukauden jälkipuolella. Nämä alueet sijaitsevat pääsääntöisesti taajama-alueiden reunoilla. Kuntakaavoituksessa arvioidaan tarkoituksenmukainen ajankohta taajaman rakenteen ja käytävissä olevien asemakaavavarantojen suhteen.

Maakuntakaavaluonnoksessa esitetään myös voimassa olevien maakuntakaavojen taajamatoimintojen alueista poistettavia alueita. Varsinkin voimassa olevassa Uudenmaan maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueet ovat olleet ylimitoitettuja arvioituun kasvuun nähden.

Viherrajustelmään on tehty muutoksia vain niiltä osin kuin taajama-alueajukseen, muuhun merkintään tai suunnittelumääräykseen tehtävä muutos on edellyttänyt niihin liittyvien viheryhteystarpeiden, virkistysalueiden tai ulkoilureittien uudelleen tarkastelua.

Uudenmaan **keskusverkkoa** on ollut tarpeen tarkistaa. Keskustatoimintojen alueet jakautuvat kolmeen luokkaan: valtakunnan keskus, seutukeskus ja alakeskus. Helsingin keskusta on valtakunnallinen keskus. Seutukeskuksia ovat Raaseporin Karjaa, Lohja, Hyvinkää ja Porvoo, joiden voidaan katsoa kehittyvän selkeästi omina pääkaupunkiseudun ulkopuolisina palvelualueina. Keskusverkkoluokitus vaikuttaa erityisesti maakunnan kaupan palveluverkon rakenteeseen.

Maakuntakaavaluonnoksessa kasvua on osoitettu vahvimmin **joukkoliikenteeseen** tukeutuviin nykyisiin taajamiin. Raideliikenne muodostaa keskeisen osan Uudenmaan liikennejärjestelmää. Maakuntakaavaluonnoksen valmistelun aikana on laadittu selvitys linja-autoliikenteen merkittävimmistä nykyisistä ja tulevaisuuden säteittäisistä ja poikittaisista yhteysväleistä. Lisäksi on laadittu esitys keskustatoimintojen alueiden ulkopuolisista maakunnallisesti merkittävistä nykyisistä ja kehitettävistä joukkoliikenteen vaihtopaikoista ja liityntäpysäköintialueista. Pyöräilymahdollisuuksien parantamiseen vaikutetaan mm. taajamia tiivistämällä, sijoittamalla kaupan keskittymät erityisesti keskustatoimintojen alueille sekä hillitsemällä hajarakentamista.

Metropolialueen kilpailukyvyn vahvistaminen

Metropolimaakunnan kilpailukyvyn vahvistamisessa keskeisenä tekijänä ovat toimivat **liikenneyhteydet** niin kansainvälisesti, valtakunnallisesti kuin maakunnan sisälläkin. Yhteyksiä parannetaan kytkemällä Helsinki-Vantaan lentoasema valtakunnalliseen raideverkkoon lentoradan kautta.

Myös suunniteltu Pisara-rata parantaa valtakunnallisten yhteyksien toimivuutta, kun osa lähijunista voidaan ohjata pois Helsingin ratapihalta.

Yhdystieverkkoa ei ole merkitty kaavaan aikaisemmassa laajuudessa kyläverkon supistumisen myötä.

HLJ-suunnitelma ja maakuntakaavaluonnos ovat pääperiaatteiltaan samankaltaiset. Kummassakin suunnitelmassa korostetaan nykyisten ratakäytävien ja taajamien hyödyntämisen ensisijaisuutta ja hajarakentamisen hillinnän tarvetta.

Elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiseksi Helsingin seudulla maakunnan poikittaisia liikenneyhteyksiä parannetaan.

Työpaikoille osoitettu kerrosala asemakaavoissa tai suunnitelmissa on yli kaksinkertainen laskennalliseen työpaikkojen kerrosalatarpeeseen verrattuna. Kaavavarantojen riittävydessä on kuitenkin suuria eroja kuntien välillä. Myös kuntien työpaikkojen kasvupaine on erilainen maakunnan eri osissa. Maakuntakaavojen ylimitoituksesta huolimatta elinkeinoelämän toimintaedellytykset ja taroituksenmukainen sijoittumismahdollisuus maakunnan eri osiin on haluttu turvata osoittamalla kaavassa työpaikka-alueita sekä taajamatoimintojen alueille että erillisille työpaikka- ja teollisuus-alueille.

Erillisiä työpaikka-alueita on osoitettu suurten liikenneväylien rajaamille alueille, jotka eivät sovelu asuinympäristöksi, mutta muodostavat työpaikkatoiminnoille helposti saavutettavia ja näkyviä alueita. Maakuntakaavaluonnoksessa osoitettavat taajamatoiminnoista irralliset työpaikka-alueiden reservialueet ovat maakuntakaavan suunnitteluajavälin loppupuolen työpaikka-alueiden laajenemisalueita. Alueiden toteuttamisen tarkoituksenmukaisuus tulee arvioida suhteessa kunnan olemassa olevaan työpaikka-alueiden tarjontaan. Tavoitteena on mahdollistaa riittävät työpaikka-alueiden kehittymismahdollisuudet.

Kaupan palveluverkko

Maakuntakaavaluonnoksessa esitettävän kaupan ratkaisun lähtökohtina ovat nykyisten maakuntakaavojen kaupan ratkaisu ja Uudenmaan maakuntakaavan periaatteet. Tätä ratkaisua täydennetään ottaen huomioon 15.3.2011 eduskunnassa hyväksytty maankäyttö- ja rakennuslain muutos.

Lain muutoksen mukaan vähittäiskaupan suuryksikön määritelmään kuuluu myös paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppa. Vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan sellaista myymäläkeskittymää, joka vaikutuksiltaan on verrattavissa vähittäiskaupan suuryksikköön. Lain mukaan maakuntakaavoissa on esitettävä kaupan enimmäismitoitus ja merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja.

Seudullisen vähittäiskaupan sijoittumista, mitoitusta ja ajoitusta ohjataan sitomalla ne muun yhdyskuntarakenteen kehitykseen. Taajama-alueiden ja keskustatoimintojen määräksiä on täydennetty

kauppaa koskevien määräysten osalta. Lisäksi on osoitettu mahdollisia uusia sijaintipaikkoja keskustatoimintojen ulkopuolella sijaitseville vähittäiskaupan suuryksiköille, jotka eivät laatussa puolesta sovellu keskustoihin.

Valtakunnan keskuksen eikä seutukeskusten suunnittelumääräyksissä osoiteta enimmäismitoitusta. Alakeskusten suunnittelumääräykseen on alustavasti kirjattu ajatus enimmäismitoituksesta. Enimmäismitoituksen osoittamisen tarve ja määrä keskusluokittain arvioidaan kaavaehdotusvaiheessa.

Nykyiset maakuntakaavojen ”merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö” – merkintöjen kohteet jäävät voimaan. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavassa tulee esittää merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön alaraja. Seutukeskusten ohella myös keskisuurissa kunnissa merkitykseltään seudullisen suuryksikön koon alaraja on 10 000 k-m². Tämän kokoisen myymälän tarvitsema lähialueen väestöpohja vastaa keskimäärin Helsingin seudun kehysalueella yhden myymälän tarvitsemaa lähialueen väestöpohjaa. Pienissä kunnissa, KUUMA-kunnista Pornaisissa, alaraja on 5000 k-m² ja pääkaupunkiseudulla 30 000 k-m².

Kylien ja muun hajarakentamisen ohjaaminen

Uudenmaan alueella 13 % väestönkasvusta sijoittuu asemakaava-alueiden ulkopuolelle ja asuminen hajautuminen on maakunnallisesti merkittävä ilmiö. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on asetettu erityistavoitteena ehkäistä asuminen hajautumista Helsingin seudulla (14 kuntaa). Maakuntakaavaluonnoksessa osoitetaan Helsingin seudun valkoisia alueita koskeva suunnittelumääräys, jossa painotetaan tavoitetta ohjata haja-asutusta taajamiin ja kyliin.

Maakuntakaavan kylämerkinnällä ohjataan maankäyttöä, ei kylien palveluita tai muuta kehittämistä. Merkinnällä osoitetaan ne maakunnallisesti merkittävät kylät, joihin halutaan ensisijaisesti osoittaa uutta asumista. Kylän asukasmäärän kasvu voi välillisesti parantaa edellytyksiä säilyttää mahdollisesti olemassa olevia julkisia tai yksityisiä palveluita, mutta julkisten palveluiden taso ja laajuus on jatkossakin täysin kunnan määriteltävissä.

Kylät, joissa ei ole maakuntakaavan kylämerkintää, ovat paikallisesti merkittäviä. Maakunnallisesti merkittävä kylä eroaa paikallisesta siten, että maakunnalliseen kylään voidaan osoittaa asumista tiiviimmin ja laajempina kokonaisuuksina kuin paikallisiin. Seudullisen kylän maankäyttöä suositellaan ohjattavan kuntakaavoituksella. Maakuntakaavamerkinnän puuttuminen ei estä kylien kehittämistä paikallisesti.

Kaavan muu sisältö

Sähköverkon ajantasaistaminen tarpeita on selvitetty yhdessä kantaverkkoyhtiö Fingridin ja kaava-alueen sähköyhtiöiden kanssa.

Lentomelu:

Helsinki-Vantaan lentoaseman melualueisiin ei ole tehty muutoksia. Voimassa olevan maakuntakaavan melualueet ovat jo vaikuttaneet merkittävästi kuntien maankäyttöratkaisuihin ja suunnitteluun ja niiden muuttamista vain pari vuotta sitten lainvoiman saaneesta maakuntakaavasta tulee harkita huolella. Lentomelualueet voidaan ottaa uudelleen tarkasteluun, mikäli tulevassa ympäristölupapäätöksessä esitetään maakuntakaavasta poikkeavaa ratkaisua.

Maakuntakaavassa olevien verhokäyrien laajuus poikkeaa olennaisesti Finavian ympäristölupahakemuksessa esitetyistä uusista lentoliikenteen kasvuarvioiden mukaisista lentomelualuearvioista. Lentomelualue on uusissa arvioissa laajempi Keravan ja Tuusulan eteläosissa, mutta muutosta olisi paikoin myös Vantaan, Nurmijärven ja Helsingin alueilla. Uudistuneista laskentamenetelmistä johtuvat erot ovat sen sijaan pieniä.

Kulttuuriympäristöteema voidaan ottaa mukaan maakuntakaavan pääkartalle ehdotusvaiheessa tai teeman käsittely siirtää seuraaville kaavakierroksille.

KUUMA-kuntien yhteinen lausunto

Uudenmaan maakuntakaavan uudistamista on valmisteltu laajasti yhteistyössä osallisten kanssa. Kaavan eri aihealueita on käsitelty työpajoissa, joiden tuloksia on viety maakuntakaavaluonnokseen. Kaavaluonnoksen lausuntopyyntökartta-aineiston lukeminen on kuitenkin haasteellista, sillä kaavaratkaisun selville saamiseksi tulee tarkastella maakuntakaavaluonnosta, kumottujen merkintöjen karttaa ja vielä voimassa olevaa maakuntakaavaa. Taajamatoimintojen voimakas rasteri kätkee alleen muut merkinnät. Tarkoituksena on ollut muutokset painottaminen, mutta voimaan jäävien merkintöjen osoittaminen nykyistä selvemmin olisi auttanut kaavan hahmottamisessa.

Väestönkasvu KUUMA-kuntien alueella

Maakuntakaavassa on arvioitu väestönkasvuksi vuoteen 2035 mennessä yhteensä 430 000, joka on jaettu seuduittain Uudenmaan alueelle. Koko seudun kasvusta KUUMA-seudun on arvioitu saavan 30 % kasvusta, mikä tarkoittaa väkiluvun kasvamista noin 300 000:sta lähes 430 000:een. Kaavaluonnosaineistosta ei kuitenkaan käy ilmi, miten kasvu jakautuu KUUMA-kuntien kesken ja onko se kuntien omien väestöennusteiden mukaista. Erityisesti kun taajamatoimintojen alueita on karsittu ja keskusta-alueita on esitetty tiivistettäväksi, mitoituksen tekijät tulisi esittää kuntakohtaisesti ja sisällyttää maakuntakaavan liitemateriaaliksi.

Tiivistyvää taajamatoimintojen aluetta osoitetaan Pornaista lukuun ottamatta kaikkiin KUUMA-kuntien päätaajamiin. Tiivistämisen haasteeseen käydään käsiksi KUUMA-seudulla helmikuussa 2011 käynnistyneessä yhdyskuntarakennetta eheyttävässä laadukkaan pientaloasumisen hankkeessa eli KUUMA-laatuasumisen hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on löytää kriteerejä, joiden avulla voidaan tarjota KUUMA-kuntien kilpailukykyvälttää eli pientaloasumista tiiviisti, ekotehokkaasti ja samalla laadukkaasti.

Maakuntakaavan ohjaavuus

Maakuntakaavan uudistamisessa eräänä tavoitteena on ollut kaavan ohjaavuuden lisääminen. Taajamatoiminnoille on useita merkintöjä, joilla pyritään kuvaamaan taajamien rakentumisen ajoitusta.

Reservialueiksi osoitettujen alueiden suunnittelua ja toteutusta ei ole tarkoituksenmukaista ohjata pelkästään aikatekijän suhteen, kuten luonnoksessa on todettukin, vaan kuntakaavoituksessa arvioidaan tarkoituksenmukainen ajankohta taajaman rakenteen ja käytettävissä olevien asemakaavavarianttien suhteen. Tarkoituksenmukaista ei ole kuitenkaan merkitä kunnan oikeusvaikutteisessa

yleiskaavassa yhdyskuntarakentamisen käyttöön tarkoitettuja alueita maakuntakaavaan reservi-alueiksi ellei siihen ole muita erityisiä syitä. Taajamatoimintojen alueiden supistamisessa tai reservi-alueeksi merkitsemisessä ei olekaan otettu kuntien esityksiä riittävästi huomioon.

Omat merkintänsä ovat saaneet myös raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen alue (pisterasteri), jolla osoitetaan raideliikenteen uusiin asemanseutuihin tukeutuvat taajamatoimintojen alueet sekä raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisa-alue (tk), jolla osoitetaan raideliikenteen uusiin asemanseutuihin tukeutuvat alueet, joiden alueidenkäytön ratkaiseminen edellyttää jatkosuunnittelua. Alueiden rajaus on esitetty vaihtelevasti joko asemakeskeisesti tai muiden tekijöiden perusteella. Näiden asemanseutumerkintöjen ohjaavuusvaikutusta tulee selvittää paremmin ehdotusvaiheessa. Molempien merkintöjen suunnittelumääräyksissä edellytetään uuden raideyhteyden ja aseman sitovaa päätöstä, joihin alueen toteuttaminen tulee kytkeä. Selkeästi ei ole kuvattu, minkä tahon tekemää ja minkä tasoista päätöstä edellytetään. Kun asemanseudut on kuitenkin tarkoitettu taajamatoimintojen alueeksi, olisi selkeämpää kuvata tk-alueetkin vähintään pisterasterimerkinnällä valkoisen pohjan sijasta. Maakuntakaavaluonnoksessahan Helsingin seudun valkoista aluetta koskee suunnittelumääräys, jonka mukaan alueelle suuntautuvaa rakentamista tulee ohjata taajamatoimintojen alueille ja kyläkeskuksiin. Uusia asemia tuskin rakennetaan ennen kuin alueella on potentiaalisia junaliikenteen käyttäjiä.

Kauppa

Maakuntakaavaluonnoksessa on tarkistettu Uudenmaan alueen keskusverkkoa. KUUMA-kuntien alueelle on osoitettu uusi seutukeskus Hyvinkäälle. Maakuntakaavan tavoite kaupan suuryksiköiden sijoittamisesta keskustoihin on kannatettava, mikäli niitä on sinne sijoitettavissa. Luonnoksen lähtökohtana on valtakunnankeskuksen ja seutukeskuksen osalta keskustatoimintojen alueella kaupan enimmäismitoituksen merkitsemättä jättäminen, mutta alakeskusten osalta ajatus enimmäismitoituksen osoittamisesta sisältyy suunnittelumääräykseen. KUUMA-kuntien kanta on, että myöskään alakeskuksissa kaupan enimmäismitoitusta ei osoiteta, vaan mahdollistetaan kaupan sijoittuminen kuntien keskuksiin. Hyvä periaate on myös voimassa olevan maakuntakaavan merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden säilyttäminen ja uusien keskustojen ulkopuolelle soveltuvien kaupan suuryksiköiden merkitseminen. Toisaalta mikäli nykyisiin keskustoihin ei ole mahdollista sijoittaa selvityksiin ja ennusteisiin pohjautuvien liiketilatarpeiden edellyttämiä kaupan suuryksiköitä esim. tilanpuutteen, liikenteenjärjestämisen vaikeuksien takia tai muodostuvan kaupunkikuvan ristiriitaisuudesta johtuen, tulee perusteluista syistä johtuen kuntakohtaisesti olla mahdollista tulkita maakuntakaavan merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden kohdemerkintää siten, että tarvittava liiketila on mahdollista sijoittaa em. merkinnän läheisyyteen kytkettyjen toiminnallisesti toisiinsa.

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön alaraja on MRL 71 b §:n mukaisesti osoitettava maakuntakaavassa. KUUMA-kuntien osalta Pornaista lukuun ottamatta seudullisen suuryksikön alarajaksi on määriteltävä 10 000 k-m², joka on oikean suuntainen, mutta ei riittävä korotus voimassa olevaan maakuntakaavaan verrattuna.

Liikenne

Maakuntakaavaluonnoksessa esitetään uudet ratalinjaukset ja -hankkeet, joita KUUMA-kuntien alueella ovat Länsirata (ESA-rata), Lentorata ja sen asemat, Oikoradan asemat, Klaukkalan rata, Nikkilän ratayhteys, Vuosaaren metron jatko Sipooseen ja sen jälkeen Porvooseen pikaraitiotienä,

Länsimetron jatkaminen Matinkylästä Kivenlahteen ja sen jälkeen Kirkkonummen suuntaan pikaraitiotienä tai metrona ja Hyvinkää-Hanko raideyhteyden kehittäminen. Esitety ratahankkeet ovat KUUMA-kuntien kehityksen kannalta keskeisiä. Myös Pisara-rataa sekä pääradalle ja rantaradalle suunnitellut kapasiteetin lisäämistoimenpiteet ovat tärkeitä, koska ne luovat edellytyksiä joukkoliikenteen potentiaalın kasvattamiselle ja muiden ratahankkeiden toteutumiselle.

Maakuntakaavan lähtökohtana on joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuva maankäyttö. Maakuntakaavakartta sisältää uudet ratalinjausvaihtoehdot ja voimaan jäävät nykyisen maakuntakaavan uudet tielinjaukset. Joukkoliikenteen laatukäytävät on puolestaan esitetty liitekartalla. Tämän seurauksena maankäytön ja liikenneverkon yhteyttä on vaikea hahmottaa. Tämä korostuu KUUMA-kuntien keskustojen ulkopuolisilla alueilla ja esim. kylätaajamien yhteystarjonnassa.

KUUMA-kunnissa ei joukkoliikenteen laatukäytäviä ole valmistelun yhteydessä käsitelty maankäytön kehittämisen ja sijoittamisen kannalta. Maakuntakaava edellyttää vielä erityisesti linja-autoliikenteen laatukäytäväverkon tarkistamista ja laajentamista vastaamaan maankäytön kehittämissuuntia. Maakuntakaavassa tulee myös huomioida laatukäytävien varrella olevan maankäytön kehittämismahdollisuudet yhdistettynä taajamien ja kylien kehittämiseen.

Merkintöinä kahtiajako nykyiseen ja tulevaan linja-autoliikenteen laatukäytävään ovat perusteltuja, mutta termejä on vielä tarpeen miettiä kaavan yhteydessä. Myös laatukäytävien luokituksessa on vielä syytä miettiä erilaisten merkintöjen tarvetta esim. pääkaupunkisedulla ja KUUMA-kunnissa. Joukkoliikenteen toimivuuden turvaaminen laatukäytävillä voisi myös sisältyä jossain muodossa suunnittelumääräyksiin. Joukkoliikenteen laatukäytäväverkkoa tarkastellaan mm. käynnissä olevassa *Uudenmaan ELY-keskuksen PATA-selvityksen yhteydessä*. Selvitys valmistuu syksyllä 2011. Helsingin seudun liikenne (HSL) vastaa Keravan ja Kirkkonummen joukkoliikenteen suunnittelusta.

Maakuntakaavaan on lisätty merkittävät joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköintialueet. Merkinnät koskevat vain taajamien ulkopuolisia alueita oletuksella, että taajamamerkintä sisältää automaattisesti kyseiset merkinnät. Tämä jättää tulkintaa vaihtopaikkojen ja liityntäpysäköintialueiden sijainnille ja merkintöjen sijoittamista myös tarpeellisille taajama-alueille olisi tarpeen miettiä.

Nuolikuvioiden yhteystarvemerkinä voi olla riittävä tapa kuvata kehityssuuntia. Merkinnät jäävät paikoin irrallisiksi ja kaavassa voisi myös sanallisesti kuvata yhteysvälin ja kehittämissuunnan. Liikenneverkon osalta on myös tarpeen tarkastaa esitettyjen tielinjausten oikeellisuus vastaamaan viimeisimpiä suunnitelmia.

Maakuntakaava sisältää merkittäviä liikennehankkeita erityisesti raideliikenteen osalta. Seudullisen liikenneverkon tarkastelu puuttuu maakuntakaavaluonnoksesta. Liikenteen kokonaisvaltainen tarkastelu on merkittävä osa maakunnan kehittämistä ja liikenneverkon vaikutusten arviointiin on tarpeen panostaa lopullista maakuntakaavaa laadittaessa.

Kilpailukyky ja työpaikat

Raideliikenteen korostaminen ja sen edellytysten parantaminen on hyvä lähtökohta maakunnan kilpailukykyyn kehittämisessä. Lentorata- ja Itäratavaihtoehtojen merkitsemistä kaavaluonnokseen pidetään tärkeinä. Toivottavaa on, että kaavaehdotusvaiheeseen mennessä radoille esitetään yksi

linjaus. Lentoradan osalta KUUMA-seutu pitää tärkeänä, että radalla liikennöivät myös taajamajunat ja paras linjaus kulkee Hyrylän kautta. Tämä todettiin ratateknisesti mahdolliseksi KUUMA-kuntien teettämässä *Lentoradan lisätarkastelut KUUMA-kuntien alueella* –selvityksessä (Sito 13.1.2011). *Lentoradan lisätarkastelut KUUMA-kuntien alueella, toinen osio* (Sito 19.4.2011) -selvityksessä tarkasteltiin mahdollisia uusia asemanpaikkoja Oikoradalla. Näistä Hirvihaaran alue on merkitty maakuntakaavaluonnokseen raideliikenteeseen tukeutuvana taajamatoimintojen kehittämisalueena.

Työpaikkojen määrän arvioidaan jakautuvan seuduittain samassa suhteessa arvioidun asukasmäärän kasvun kanssa. KUUMA-alueen työpaikkamäärä lisääntyisi noin 75 000 työpaikalla. Kaa-vaaluonnosaineistosta ei kuitenkaan käy ilmi, kuinka suuri osa työpaikoista on arvioitu sijoittuvan taajamatoimintojen alueille ja kuinka suuri osuus erillisille työpaikka-alueille. Myöskään työpaikkojen jakautumista KUUMA-seudun sisällä kunnittain ei ole esitetty.

Maakuntakaavaluonnos on samassa linjassa alkuperäisten kuuden KUUMA-kunnan teettämän kehitys- ja ympäristökuvan (Suunnittelukeskus Oy 2007) kanssa. KUUMA-kuntien kehityskuvan visio 2030+ kartassa Keravan, Järvenpään ja Tuusulan muodostama seudullinen keskus ja kaupunkimainen vaikutusalue ulottuu Etelä-Mäntsälään saakka ja Arolan seudulle on osoitettu uusi asema. Visio 2030+ kartalla esitetyistä merkitsevästä työpaikka-alueista Lahden teiden välinen osuus Tuusulassa on merkitsemättä maakuntakaavaluonnoksessa. Muut työpaikka-alueet sijoittuvat joko maakuntakaavaluonnoksen taajamatoimintojen alueille tai erikseen osoitetuille työpaikka-alueille. Kehitys- ja ympäristökuvaa on tarkoitus täydentää entisen kuntaryhmä nelosten osalta syksyllä 2011. Työ valmistunee maaliskuussa 2012.

Hajarakentaminen

KUUMA-kunnissa on kova paine hajarakentamiseen ja tähän toivotaan maakuntakaavan ohjaavuutta. Maakuntakaavaluonnoksen valmisteluvaiheessa tavoitteena on ollut hajarakentamisen rajoittaminen. Maakuntakaavaluonnoksessa haja-asutusalueelle esitetään suunnittelumääräystä, jonka mukaan *alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää alueelle suuntautuvan rakentamisen ohjaamista taajamatoimintojen alueille ja kyläkeskuksiin*. Tämä ei ohjaa riittävästi hajarakentamista niissä kehyskunnissa, joissa ei ole koko kunnan kattavaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

Lisäksi

Maakuntakaavassa on esitetty taajamatoimintojen alueita lentokentän läheisyyteen. KUUMA-seutu kiinnittää huomiota siihen, että myös niiden toteuttaminen on mahdollista ja lentomelualueita ei laajenneta.

Tuusulassa 6.9.2011

KUUMA-hallitus